

**UNIVERSITETET I BERGEN
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, HISTORIE, KULTUR- OG RELIGIONSVITENSKAP**

Bergen, 09.02.2018

INNKALLING TIL INSTITUTTRÅDSMØTE

Instituttrådet innkalles med dette til møte **torsdag 15. februar 2018 kl. 12.15** på seminarrom1, Øysteinsgate 3.

SAKLISTE

- I Innkalling og sakliste
- II Protokoll fra forrige møte
- III Referatsaker
- Ingen saker
- IV Orienteringssaker
- Ingen saker
- 03/18 Forskningsmelding 2017
- 04/18 Forskerutdanningsmelding 2017
- 05/18 Utdanningsmelding 2017
- Eventuelt

Sakspapir følger vedlagt.

Frode Ulvund

Britt Kristin Holsen

PROTOKOLL FRA INSTITUTTRÅDSMØTE 01.02.2018

Til stede: Instituttleder: Heiret
Gruppe A: Keul, Malmberg, Seland, Ågotnes
Gruppe B: Halsnes
Gruppe C: Goksøyr
Gruppe D: Matthiessen, Shepherd

Forfall: Harrison, Undheim, von der Lippe, Watkins, Husabø

Sekretær: Holsen

Observatør: Brautaset

I **Innkalling og sakliste**

Ingen merknader.

II **Protokoll fra forrige møte**

Ingen merknader

III **Referatsaker**

a. UUI 27.11.17
Ingen merknader

IV **Orienteringssaker**

- a. Informasjon fra instituttlederen
- Stillingssaker
 - Fire faste vitenskapelige stillinger. To tilsetninger i fakultetsstyret i februar (historie), én i mars (arkeologi). Én komitérapport er ferdig (religionsvitenskap).
 - Fire åpne stipend. Komiteen har sluttført arbeidet.
 - To NFR-stipend knyttet til didaktikk er klare for tilsetting.
 - Vitenskapshistorie. To forskere under tilsetting, én post doktorstilling under utlysning.
 - Vikariat for instituttleder (80% stilling) under utlysning. Vikariatet finansieres dels av vikarmidler, dels av oppdragsmidler.
 - Grunnlaget for vikariatet i middelalder bortfaller.
 - Bemanningsplan vitenskapelige stillinger vedtatt på fakultetet. Denne får konsekvenser for bemanningen på historie, og faget må diskutere stillingsfordelingen på nytt. Instituttet har tilskrevet fakultetet om den vanskelige bemanningssituasjon på historie, men ikke fått noen avklaring etter fakultetsstyremøtet 5. desember. Instituttet ser ingen annen løsning enn å redusere opptaket.
 - Fakultetet er tildelt en strategisk satsing, 3 mill. fordelt på forskning og utdanning, såkalte verktøykasser. Innspill til forskningssatsingen er

innhentet fra instituttets forskere og sendt fakultetet.

Undervisningssatsingen vil trolig resultere bl.a. i bistilling til historie (lektorutdanningen) og ulike undervisningstiltak.

- Oppfølging av HUMEVAL. NFR har besluttet å fordele 100 mill. hentet fra ulike program, til forskergrupper med uttelling 4 og 5 for å styrke dem i videre søknadsprosesser.
- Administrativ bemanning på instituttet. Én stilling er inndratt (forskning og formidling), samtidig som instituttet skal bidra med egenandeler til administrasjon av SapientCE. Forsknings- og formidlingsoppgaver er fordelt på andre i den administrative staben, men reduksjon på 1,5-2 stillinger vil prege de administrative tjenestene.

b. Fakultetsstyresaker

- Meritteringsordning for undervisning
- Regnskap 2017. Instituttrådet ønsker en forklaring på hvorfor ansatte i rekrutteringsstillinger ligger under måltallet med 12 årsverk. Dette har betydelige konsekvenser for inntektene, for pliktarbeidsårsverk, og for resultatmidler.

Sak 01/18 Møteplan for 2018

Heiret orienterte.

Vedtak:

Instituttrådet for AHKR vedtar den framlagte møteplan for 2018.

Sak 02/18 Regnskap 2017, budsjett 2018

Holsen og Heiret orienterte.

Vedtak:

Instituttrådet tar regnskaper for 2017 til etterretning og vedtar den framlagte budsjettfordelingen for 2018.

Eventuelt

Ingen saker.

Bergen 2. februar 2018

Jan Heiret

Britt Kristin Holsen

Dersom det ikke har kommet merknader innen 15.02.18, regnes protokollen som godkjent.

**UNIVERSITETET I BERGEN
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, HISTORIE, KULTUR- OG RELIGIONSVITENSKAP**

Institutttrådsmøte 15.02.2018

Sak 03/18

Forskningsmelding 2017

Instituttet skal sende inn forskningsmelding etter tilsendt mal (se vedlegg). Eventuelle tilleggsspørsmål fra fakultetet vil måtte innarbeides. Utkastet er behandlet i FU.

Forslag til vedtak:

Instituttrådet vedtar den framlagte forskningsmelding. Instituttledelsen gis fullmakt til å gjøre nødvendige endringer etter eventuell tilleggsbestilling fra fakultetet.

Frode Ulvund

Forskningsmelding for AHKR 2017

Prioriteringer og planer

Instituttet ønsker å fremme forskning av høy kvalitet på alle fagområder som blir dekket av instituttets fire fag, og legger vekt på å utvikle forskningen på grunnlag av de faglige interesser og initiativer som blir tatt av instituttets tilsatte. Vår hovedprioritering er dermed å sikre forskningstiden til de ansatte, og å legge til rette for å støtte deres forskningsinitiativer.

Instituttet har etablert flere tiltak for å stimulere til utvikling av forskningsprosjekter og publisering, som forskningsmidler og publiseringstøtte, noe både enkeltforskere og forskergrupper kan søke på. Dessuten utløser produksjon av publikasjonspoeng individuelle belønningsmidler.

Et viktig tiltak for å styrke forskningen er de flerfaglige forskergruppene. Disse har nå i stor grad funnet sin form, og fungerer i hovedsak godt, med noen fortløpende justeringer. Mye av instituttets forskning blir også foretatt av individuelle forskere utenfor forskergruppene som er knyttet til nasjonale og internasjonale nettverk og prosjekter. Gruppene fungerer som faglige møteplasser der forskerne får tilbakemeldinger på sine vitenskapelige arbeider, og danner et forskningsmiljø for ph.d.-kandidatene. Lederne av forskergruppene møter i instituttets forskningsutvalg (FU). En utfordring ved forskergruppesammensetningen er at flertallet av religionsviterne ikke er representert. Instituttet vil i løpet av 2018 ta opp spørsmålet om forskergrupper og gruppesammensetning på nytt, ikke minst i forlengingen av HUMEVAL. I forlengelse av denne prosessen vil også rammene og mandatet til FU nødvendigvis bli gjenstand for diskusjon.

Instituttet har avsatt egne midler til fri forskningsstøtte, i tillegg til fakultetets små driftsmidler. I tildeling av begge disse, blir det lagt særlig vekt på å fremme tiltak som kan føre til publiseringer. I tillegg setter instituttet av egne midler til publiseringstøtte.

Nytt i 2017 var at forskergruppene ikke lenger er garantert en grunnbevilgning på kr. 10.000 som før, men må søke om interne instituttmidler til spesifikke aktiviteter på lik linje med individuelle vitenskapelige ansatte. Gruppene blir dog prioritert i fordelingen av interne midler, så langt det er hensiktsmessig. Denne ordningen vil bli videreført i 2018, men instituttet er åpen for å gjeninnføre grunnbevilgning på et senere tidspunkt.

Instituttet legger vekt på sammenheng og helhet mellom forskning, forskerutdanning og formidling. Mange av instituttets ansatte er ettertraktede formidlere.

Tverr- og flerfaglige satsninger

Både forskergruppene og individuelle forskere har etablert tverr- og flerfaglige forskningsprosjekter, så vel eksternt som internt finansierte. Instituttets forskningsstøtte er dermed innrettet slik at den skal bidra til tverr- og flerfaglige satsninger.

Publisering

Instituttet har siden starten i 2007 vært blant enhetene med flest publikasjonspoeng ved UiB. Enkelte fag (religionsvitenskap) har hatt eksepsjonelt høye tall. I 2016 gikk antall publiseringspoeng

noe ned for AHKR. Det er likevel ikke uvanlig at slike tall kan svinge en del fra år til år. DBH-tall for 2017 er ikke klare pr. dags dato. Foreløpige tall tyder på at tallene vil bli bedre enn de var i 2016.

Innenfor rammen av eksisterende ressurser, anser vi at de tiltak vi i dag har for å styrke publiseringen har gitt gode resultater.

Eksternfinansiert virksomhet og samarbeid med samfunns- og næringsliv

Volum for eksternfinansiert virksomhet (BOA) har økt siden oppstart i 2007. I 2016 lå budsjettvolumet på rundt 12 millioner kroner. I 2017 forventet man et noe høyere volum, men ble liggende på omtrent samme nivå som året før fordi digitaliseringsprosjektet brukte mindre enn forventet og er forlenget til 30.06.2018, samt at det ble ikke bokført noe på SFF (se under). De foreløpige prognosene for 2018 viser at volumet vil øke betraktelig til omlag 26,8 millioner kroner. Årsaken er først og fremst de nye prosjektene, beskrevet under.

Flere nye forskningsprosjekt startet opp ved AHKR i 2017. Blant dem UiBs nyeste Senter for fremragende forskning (SFF), Centre for Early Sapiens Behaviour (SapienCE). Forskningsrådet annonserte den prestisjetunge tildelingen i mai, og ledet av arkeologiprofessor Christopher Henshilwood hadde SapienCE sin offisielle startdato allerede 1. oktober. UiBs rektor, Dag Rune Olsen, klippet den seremonielle snoren på åpningen i senterets nye lokaler på Sydneplassen i slutten av samme måned. Senterets målsetning er å befeste UiB og Norges posisjon som verdensledende innen forskning på det tidlige menneskets opprinnelse. Det er en tverrfaglig satsning, som inkluderer forskere fra flere andre felt ved UiB, samt samarbeid med University of the Witwatersrand i Sør-Afrika og Royal Holloway i Storbritannia.

Et annet Forskningsråd-støttet prosjekt som hadde oppstart ved instituttet i 2017 var «The Future is Now: Temporality and Exemplarity in Climate Change Discourses», som ledes av professor i kulturvitenskap, Kyrre Kverndokk. Prosjektet, som skal undersøke samspillet mellom fortid, nåtid og fremtid i tre ulike typer klimadiskurser, blir støttet med rundt 9,8 millioner kroner. Den offisielle startdatoen var 1. april. Siden den tid har både en ny postdoktor og ph.d.-kandidat blitt tilsatt på prosjektet.

Flere historikere deltar også i forskningsprosjekt i samarbeid med næringslivet, blant annet prosjektet tilknyttet Oslo Børs historie som hadde oppstart januar 2017. Det bør til slutt nevnes at instituttet i 2017 har for perioden 2018-2020 fått tilslag på et prosjekt innenfor NOS-HS-programmet for «exploratory» workshops.

Instituttet har etablert rutiner for søking om eksternfinansierte prosjekter der det tilbys fagfelleevaluering og administrativ støtte for søkerne. Det ble sendt flere søknader til FRIHUMSAM og SAMKUL fra instituttet i 2017. Av dem nådde én opp. Ledet av førsteamanuensis i religionsvitenskap, Marie von der Lippe, ble et AHKR-basert prosjekt om gruppebaserte fordommer i skolen tildelt midler til to stipendiatstillinger under SAMKUL-programmet.

Styrker og svakheter

Vi vurderer det slik at instituttet har gode rutiner og gode ordninger for å støtte opp under de ansattes forskning, innenfor de rammer som er gitt. Instituttets ansatte publiserer på et jevnt høyt nivå og mottar jevnlig priser og andre utmerkelser. Det er et mangfold av gode forskningsmiljø på

instituttet, og forskningstid søkes sikret med midler som instituttet har til rådighet, gjennom tildeling av forskningsterminer og ved å bruke timeregnskapet aktivt til fordele undervisningen.

Instituttet arbeider med å styrke søknadsmengden til EU, og instituttleder søker bl.a. gjennom medarbeidersamtaler å motivere aktuelle kandidater til å søke midler fra EU og andre kilder. Det finnes klart et utviklingspotensial når det gjelder søkning til eksternfinansierte prosjekter, og det bør også vurderes å utvide mulige kilder for eksternfinansiering, en situasjon vi nok deler med de andre HF-instituttene. Tiltak for å forbedre søknadskvalitet og å arbeide for at det for eksempel sendes flere søknader til EU er avhengig av at en del koordinering, prioritering og informasjon skjer gjennom, eller i samarbeid med, fakultetet. Instituttet vil også vurdere andre tiltak for å utvikle gode søknader, både i idéfasen og i slutfasen. Slike tiltak kan være å arbeide mer langsiktig med enkelte strategiske prosjektideer og å utvide tilbudet om fagfellevurdering av søknader. I denne sammenhengen har fakultetet kommet på banen med et program rundt strategisk forskningssatsing – et initiativ der individer eller miljøer med potensial for å lykkes i kamp om eksternfinansiering blir plukket ut og gitt ulike former for støtte. Instituttet har ved instituttstyrer meldt inn kandidater fra AHKR, men vi vet enda ikke så mye om omfanget av denne satsningen.

Institutt for fremmedspråk
Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap
Institutt for filosofi og førstesemesterstudier
Senter for kvinne- og kjønnsforskning
Senter for vitenskapsteori

Referanse

2018/1679-UNU

Dato

30.01.2018

Forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding 2017

Fakultetet har mottatt vedlagte brev fra Universitetsdirektøren om meldinger for 2017, med mal for meldingene. Av malen går det fram hvilke områder fakultetet skal omtale i sine meldinger, samt at samlet lengde for fakultetets meldinger ikke skal overstige 6 sider.

Fakultetets frist for innlevering er 16. april.

Fakultetsledelsen vil i møte 6. februar diskutere med fakultetsstyret om meldingene skal behandles i ekstraordinært fakultetsstyremøte nærmere fakultetets frist, eller om fakultetsstyret skal behandle dem på sirkulasjon.

Når den videre behandlingen er avklart med fakultetsstyret, vil vi sende ut et brev til med intern frist for instituttene meldinger. Av brevet vil det også gå fram hvilke spørsmål vi ønsker at instituttene legger særlig vekt på eller svarer særskilt på, og hvilke spørsmål fakultetet kan besvare basert på informasjon vil allerede har.

Vennlig hilsen

Kim Ove Hommen
fakultetsdirektør

Unni Karin Utvik
seniorrådgiver

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Universitetsmuseet i Bergen, Direktørens stab
Fakultetene

Referanse

2018/1158-STVE

Dato

22.01.2018

Forsknings-, forskerutdannings- og utdanningsmelding 2017

Som del av arbeidet med universitetets forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding, skal det utarbeides egne meldinger fra fakulteter og institutter. Institusjonens meldinger skal behandles i Universitetsstyret i første halvår.

Universitetsledelsen er opptatt av at meldingene skal ha et hensiktsmessig format, som både sikrer effektiv rapportering og tydelig får fram satsinger og resultat, styrker og svakheter. Meldingene bør derfor ikke være mer enn 6 sider totalt. Maler for meldingene følger vedlagt.

Meldingen vil gi et viktig grunnlag for videre arbeid med revisjon av universitetets strategi.

Frist for innlevering settes til 16. april 2018. Meldingen vil bli drøftet i utdanningsutvalget og forskningsutvalget før endelig behandling i universitetsstyret.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

Steinar Vestad
seniorrådgiver

Vedlegg:

1. Maler for meldinger 2017

Kopi:

Forskningsadministrativ avdeling
Studieadministrativ avdeling

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Universitetsdirektørens kontor
Telefon 55 58 20 01
Telefaks 55 58 96 43

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Muséplass 1
Bergen

Saksbehandler
Steinar Vestad
55589252

Vedlegg

Mal for meldinger:

Punktene nedenfor angir områder som skal omtales i meldingene. Samlet lengde for meldingene skal ikke overstige 6 sider. Frist for innsending er 16. april 2018.

Utdanningsmelding:

- Utdanningskvalitet: Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og vurdering av behov for nye, inkludert oppfølging av resultater fra Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen. Orientering om gjennomførte programevalueringer i 2017 og status for revisjonsarbeidet i studieprogrammene. Vi ber også om informasjon om arbeid med økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall i studieprogrammene.
- Portefølje og dimensjonering: Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak.
- Tilrettelegging for praksis i studiene
- Oppfølging av handlingsplaner: Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017 og prioriterte tiltak for 2018 som oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet.

Forskerutdanningsmelding

- Oppfølging av fakultetets prioriteringer for forskerutdanningen. Forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger.
- Opptak, gjennomstrømming, frafall, disputaser og underkjenninger – kort beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne
- Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak. Bruk av professor II stillinger som veiledere.
- Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen, eventuelle planlagte tiltak for internasjonal rekruttering og for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Forskningsmelding:

- Oppfølging av faglige prioriteringer og tiltak for økt tverrfaglig samarbeid.
- Prioritert forskningssamarbeid med andre forskningsinstitusjoner samt samfunns- og næringsliv - lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Oppfølging av handlingsplan for internasjonalisering.
- Kort status for oppfølging av Handlingsplan for EU-finansierte satsninger
- Tiltak for økt publisering

**UNIVERSITETET I BERGEN
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, HISTORIE, KULTUR- OG RELIGIONSVITENSKAP**

Institutttrådsmøte 15.02.2018

Sak 04/18

Forskerutdanningsmelding 2017

Instituttet skal utarbeide forskerutdanningsmelding etter tilsendte mal, se vedleggene til sak 03/18. Utkastet er behandlet i FU.

Forslag til vedtak:

Instituttrådet vedtar den framlagte forskerutdanningsmelding. Instituttledelsen gis fullmakt til å gjøre nødvendige endringer etter eventuell tilleggsbestilling fra fakultetet.

Frode Ulvund

FORSKERUTDANNINGSMELDING 2017 INSTITUTT FOR AHKR

Prioriteringer og planer

Instituttet har en langsiktig prioritering om å gi rom for forskerutdanning av høy kvalitet innen alle fagområder dekket av instituttets fire fag. Dette skjer gjennom åpne utlysinger der tilsetninger skjer basert på individuell kvalitet, og i tilknytting til forskergrupper og forskingsprosjekter ved instituttet.

Instituttet legger vekt på forskergruppene som det viktigste forumet for forskerutdanning. Vi ønsker primært at stipendiater skal være tilknyttet en forskergruppe, men uten å gjøre dette til et formelt krav. Dette fordrer både at det finnes forskergrupper som er relevante for alle stipendiater og at forskergruppene er innrettet på en slik måte at det blir gitt mulighet for fremlegging og diskusjon av avhandlingsarbeidet. Forskergruppene på AHKR fungerer på ganske så ulik måte, og vi vil i løpet av 2018 gå i gang med en diskusjon om rollen til forskergruppene – ikke minst med hensyn til stipendiaters behov.

Instituttet ønsker i løpet av våren 2018 å etablere rammer for en mentorordning. Dette er tenkt som en ordning for å hjelpe stipendiater med de mer praktiske sidene av stillingen. Med bakgrunn i tilbakemeldinger fra stipendiater, vil det først og fremst dreie seg om undervisningskomponenten. Oppstartsseminarene med nye stipendiater vil i denne sammenhengen være et viktig forum, men vi tenker oss også at veilederforum kan fungere som en arena for diskusjon og utveksling av erfaringer (se nedenfor).

Gjennomstrømming

I 2017 disputerte 7 kandidater for doktorgraden, en av disse var dr.philos. Tre av doktorgradene var avlagt i historie, to i arkeologi, en i kulturvitenskap og en i religionsvitenskap. En av kandidatene fullførte graden på normert tid. Dette er færre avlagte doktorgrader enn tidligere år.

En avhandling ble underkjent i 2017. Dette var en andre gangs underkjenning. Instituttet har prosedyrer, i form av individuelle tiltak, for å håndtere og følge opp kandidater som har fått avhandlingen sin underkjent. I tillegg ser vi at midtveisevalueringer og sluttseminarer bidrar til å fange opp eventuelle problemer, slik at vi kan sette inn tiltak for å hjelpe kandidatene etter behov så tidlig som mulig. For å sikre at stipendiatene kommer i gang med skrivingen så fort som mulig, inviterer instituttet nye stipendiater til ett oppstartsmøte der instituttet gir kandidaten den nødvendige faglige hjelpen man trenger for å komme tidlig i gang med skrivingen. I tillegg vil forskerutdanningskonsulenten være tilstede å gi den nødvendige praktiske administrative informasjonen.

Nytt fra 2017 er at en ved innkalling til midtveisevaluering krever tekst fra kandidaten. Dette er for å få en oversikt over prosjektet med hensyn til tekstproduksjon. Komiteen ønsker at kandidaten leverer analysekapitler fra avhandlingen, men det kan også være tekst i mer skisseaktig form. Instituttet setter av midler til sluttseminarene, som er et tilbud til alle instituttets ph.d.-kandidater, også eksterne kandidater, og vi ser at dette nå er en etablert praksis og fungerer godt.

Det ble ansatt to nye stipendiater i 2017. En stipendiat på et NFR finansiert prosjekt og en stipendiat knyttet til fakultetsatsningen på middelalder. AHKR har per 16.01.2018 totalt 45 kandidater innskrevet på ph.d.-programmet; 14 knyttet til arkeologi, 18 til historie, 5 til kulturvitenskap og 8 til religionsvitenskap. 21 av disse er stipendiater med arbeidsplass på instituttet.

Det brukes betydelige ressurser til veiledning, og i underkant av 30 av instituttets ansatte fungerer som hovedveiledere.

Veilederopplæring

Vi har med ujevne mellomrom arrangert veilederforum for de ansatte. Vi oppfatter det slik at dette forumet fungerer godt til å diskutere aktuelle problemstillinger for våre veiledere, og dekker behovet for veilederopplæring ved instituttet. I den sammenhengen vil det også kunne fungere som en arena for diskusjon av en utvidet mentorordning (se ovenfor).

Internasjonalisering

Instituttet har en reisestøtteordning som skal gi ph.d.-kandidater mulighet for et lengre utenlandsopphold, knyttet til feltarbeid eller andre former for datainnsamling i forbindelse med prosjektarbeidet. Noen kandidater har biveiledere fra utenlandske universiteter, og får slik tilgang til et internasjonalt nettverk. Tilsatte ved instituttet fungerer også som biveiledere til ph.d.-studenter ved utenlandske universiteter. Dette bidrar også til internasjonalisering av fagmiljøene, og det er viktig at de støtteordninger som finnes for slik mobilitet inn til UiB så vel som ut fra UiB, opprettholdes og styrkes. Det er ønskelig at alle instituttets kandidater skal delta på internasjonale konferanser i løpet av stipendiatperioden, og dette blir i stor grad gjennomført.

Publisering

Ved AHKR skriver de fleste stipendiatene monografier. Mange publiserer likevel artikler eller kronikker i tillegg. Dette ser vi på som utelukkende positivt, så lenge det ikke går ut over avhandlingsarbeidet.

**UNIVERSITETET I BERGEN
INSTITUTT FOR ARKEOLOGI, HISTORIE, KULTUR- OG RELIGIONSVITENSKAP**

Institutttrådsmøte 15.02.2018

Sak 05/18

Utdanningsmelding 2017

Instituttet skal utarbeide utdanningsmelding etter tilsendte mal, se vedleggene til sak 03/18. Utdanningsmeldingen har blitt behandlet i UUI.

Forslag til vedtak:

Instituttrådet vedtar den fremlagte utdanningsmeldingen. Instituttledelsen gis fullmakt til å gjøre nødvendige endringer etter eventuell tilleggsbestilling fra fakultetet.

Frode Ulvund

Utdanningsmelding 2017

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Utdanningskvalitet: Status for fremdrift av igangsatte kvalitetstiltak og vurdering av behov for nye, inkludert oppfølging av resultater fra Studiebarometeret og Underviserundersøkelsen. Orientering om gjennomførte programevalueringer i 2017 og status for revisjonsarbeidet i studieprogrammene. Vi ber også om informasjon om arbeid med økt gjennomstrømming og reduksjon av frafall i studieprogrammene.

AHKR deltok i 2017 i fakultetets mottaksopplegg for andre gang, og vi mener opplegget er godt og velorganisert. Vi er likevel fortsatt av den oppfatning at fagene burde introduseres tidligere i mottaket, og etterlyser igjen en revurdering av rekkefølgen på innholdet i denne uken, samt en analyse av faktisk effekt på tilhørighet og frafall. Vi mener også at instituttintern oppfølging av mottaksuken er viktig for å få god effekt. Dette er særlig fulgt opp på religionsvitenskap, der fagets filmkveld har etablert seg som en tradisjon. AHKR ser også markering av ferdige masterkandidater som et identitetsskapende tiltak. Instituttet arrangerte en intern mastermarkering i 2016, men dette utgikk i 2017 fordi den sammenfalt for mye i form og innhold med fakultetets markering som da ble innført. Fakultetsmarkeringen var flott og høytidelig og klart verdsatt av studentene, men AHKR ønsker i tillegg å utvikle et lokalt og fagorientert arrangement.

AHKR tilbød i 2017 emnet HIS131 Det antikke Hellas' historie. Undervisningen foregikk ved Det norske instituttet i Athen. 14 studenter besto emnet, og ga svært gode tilbakemeldinger på opplegget. Studier som innebærer reise – enten det er i form av opphold ved de norske studiesentrene i utlandet, feltarbeid eller ekskursionsjoner – bidrar til økt trivsel og tilhørighet blant studentene. Siden dette er faktorer vi vet bidrar til økt gjennomstrømming, og siden reisevirksomhet gir både faglige og personlige gevinster, prioriterer AHKR dette i sitt studiekvalitetsarbeid. AHKR har gitt støtte til en rekke lokale ekskursionsjoner i 2017, i tillegg til studieturer til København, Aarhus og Oslo. Utdrivningsstallene ved instituttet har vært noe bedre i 2017 enn tidligere, først og fremst på grunn av en gledelig økning i utveksling på arkeologi. Religionsvitenskap meldte seg i 2017 som pilot i prosjektet «Aktiv avmelding av utveksling», som på sikt kan innebære at utvekslings automatisk legges inn i alle studenters utdanningsplaner, for å se om dette kan få opp utreisetalene på faget.

AHKR har stadig fokus på å revidere og forbedre studietilbudet, i tråd med programsensorrappporter, evalueringer, interne strategier og politiske satsninger. De fleste av fagene ved AHKR har etablert et velfungerende samarbeid med programsensor, og vi vurderer ordningen som viktig for studietilbudenes kvalitet, utvikling og revisjon. På grunn av

skifte i sensorer har imidlertid aktiviteten i 2017 vært liten. Nye avtaler og nye tidsplaner for gjennomgang vil komme på plass i løpet av 2018.

AHKR har ambisjoner om mer studentaktiv læring og allsidig digitalisering av undervisningen, men den store studenttilstrømningen kombinert med bortfall av ressurser gjør det utfordrende å få plass til utvikling av og oppstart av nye metoder og virkemidler. På lengre sikt vil gjennomtenkte digitale virkemidler kunne legge til rette for mer studentaktivitet med god læringseffekt. Det er engasjement og nytenkning internt rundt dette. Et eksempel er arkeologis deltakelse i Erasmus+ prosjektet «Ancient cities» der man skal prøve ut ulike digitale undervisningsmetoder og forske på hvordan de fungerer.

Lektorprogrammet med master i historie eller religionsvitenskap hadde oppstart høsten 2017, og ved å omdisponere studieplasser fra andre HF-program, tok fakultetet opp hele 40 studenter. Sammen med et høyt antall fag 2-studenter på de andre lektorprogrammene og et stadig høyere antall PPU-studenter, utgjør lærerstudentene en merkbar del av AHKR's studentmasse, og lærerutdanning en vesentlig del av instituttets utdanningsvirksomhet. Dette er en ønsket utvikling og en viktig samfunnsoppgave, men samtidig en ressursmessig og administrativ utfordring. Ressursfordeling i forbindelse med PPU-opptaket trenger fremdeles en avklaring.

Studentene på alle AHKR's fire fag etterlyser bedre orientering og veiledning om yrker, karriereveier og muligheter. Dagens HF-studenter nærer en mer reell bekymring for fremtiden enn tidligere kull. De trenger derfor mer konkret informasjon enn den tradisjonelle yrkesveiledningen som vektlegger HF-utdanningenes allmenne verdi og allsidige bruksområde. AHKR fikk i 2017 tildelt studiekvalitetsmidler for å gjennomføre en undersøkelse om studentenes tanker og behov rundt karriereveiledning, og på grunnlag av dette bygge opp et apparat ved instituttet som skal sikre en mer jevnlig tilførsel av karriereinformasjon og kontakt med yrkeslivet. Prosjektet gjennomføres i 2018.

Åpen dag ble i 2017 arrangert for tredje gang for elever i videregående skole, og AHKR har deltatt hvert år. AHKR's tverrfaglige opplegg hadde godt oppmøte, men likevel stort frafall i forhold til påmeldingstallene. Når det gjelder organisering og logistikk har Åpen dag forbedringspotensial, men arrangementet kan bli en viktig rekrutteringskanal, og AHKR jobber på sin side med å utvikle sitt innslag slik at det treffer målgruppen enda bedre.

Portefølje og dimensjonering: Planer for endringer og dimensjonering av studietilbud og opptak

AHKR har i 2017 fått bekreftet at nedgangen i studenttall og studiepoengproduksjon vi så i 2013 og 2014 var forbigående. Samlet har instituttet hatt en jevn økning i studenttall og produksjon siden 2015, og i 2017 hadde instituttet den høyeste studiepoengproduksjonen siden 2007 (som var siste frist for å avlegge hovedfag). I 2017 passerte AHKR også oppmeldingsrekorden fra 2016. Den store pågangen er svært gledelig, men øker presset på undervisnings-, sensur- og studieadministrasjonskapasiteten. For å ivareta studiekvaliteten er

dette forhold som må vektlegges i den videre vurderingen av både dimensjonering og opptak, inkludert nye opptaksreguleringer på master- og bachelornivå.

Det er i 2017 allerede vedtatt innsparingstiltak på flere emner, også på ett av innføringsemnene (KUVI100), og flere er planlagt for 2018.

HF2018-prosjektet har tatt mye plass i 2017. Når det på slutten av året ble klart at de nye planlagte programmene ikke skal opprettes, har prosessen likevel gjort historie og kulturvitenskap mer bevisste på sitt samarbeidspotensiale. Fellesemnet HIK117 vil bli opprettet, under tittelen Kulturhistorisk fordypning, og være et berøringspunkt mellom fagene og gi mulighet for fagene til å bidra med ressurser inn i hverandres spesialiseringer dersom situasjonen skulle kreve det. Arkeologi har med sine temabaserte fordypningsemner hatt anledning til å justere ned sitt fordypningstilbud i 2017, da faget har hatt liten undervisningsbemanning. Å drive en lærerutdanning bestående av lektorutdanning med fag 1 og 2 i tillegg til PPU, representerer et ressursbehov som vanskelig kan reduseres. Størrelsen på fag 2-kullene er ikke kjent før lektorstudentene er godt uti sitt tredje semester. Dette gir et lite forutsigbart antall studenter som skal skrive bacheloroppgave i historie eller religionsvitenskap.

I forbindelse med bemanningsplanen har AHKR lagt vekt på å få oversikt over ressurser som trengs for å gjennomføre studietilbudet, og har ført et regnskap over undervisningsressursene som brukes på dagens emner. Ressursregnskapet skal gi økt bevissthet på ressursbruk og prioritering, og vil blant annet være et verktøy for å overvåke ressursbruken i instituttets arbeid med mer studentaktiv undervisning.

Tilrettelegging for praksis i studiene

AHKR tilbyr to studier som er å betrakte som profesjonsstudier: lektorutdanning og arkeologi. I begge disse løpene er praksis sentralt. Praksisdelen av lektorutdanningen er styrt av rammeverket for lærerutdanning, og håndteres administrativt av Psykologisk fakultet. Kvaliteten på praksisperiodene for lektorstudentene er imidlertid avhengig av gode praksislærere og av tilstrekkelige og kompetente praksisbesøk. Begge deler er begrensede goder som blir presset ved høye studenttall som følge av økt opptak.

Også i arkeologistudiet forplikter oss til å tilby praksis i felt. Feltkurset i arkeologi høsten 2017 foregikk i Lærdal, som faglig og logistisk sett var den mest hensiktsmessige lokaliseringen. Kurset var godt organisert og ble vellykket for studentene og en interessant erfaring for lokalmiljøet som ble invitert til en åpen dag. Kurset ble imidlertid også svært kostbart og tidkrevende for alle involverte. Nå er feltmulighetene i nærheten av Bergen få, og med dagens finansieringsmodell er det ikke mulig å tilby tilstrekkelig felterfaring uten at budsjettet overskrides betydelig. Instituttet er nå i dialog med Universitetsmuseet om et mulig samarbeid om feltkurset, og vi håper å komme frem til en avtale innen feltkurset høsten 2019 skal planlegges.

I tillegg til den profesjonsrettede praksisen tilbyr instituttet også *AHKR201 Praksis i arbeidslivet* for alle studenter. Dette er fortsatt et populært tilbud, og uteksaminerer studenter jevnlig. Disse studentene får blant annet verdifull og relevant praksis i arkiv og museum.

Oppfølging av handlingsplaner: Status for oppfølging av Handlingsplan for etter- og videreutdanning 2015-2017 og prioriterte tiltak for 2018 som oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet.

AHKR arbeider jevnt for å øke sin Etter- og videreutdanningsportefølje. I 2017 har de etablerte tilbudene for Sykepleierforbundet og museumssektoren gått som planlagt. AHKR ble i 2017 tildelt initieringsmidler fra UiB Videre for utvikling av et videreutdanningstilbud i didaktikk for lærere, særlig rettet mot praksislærere i skolen. Tilbudet har oppstart i 2018, og vil heve didaktikkompetansen i skolen samtidig som det vil styrke lærerutdanningen ved UiB. Dette er i tråd med AHKR's arbeid de siste årene med å videreutvikle sin rolle som lærerutdanningsaktør – et arbeid som i 2017 har vist tydelige resultater.